

Beata Komorowska

„Edukacja wczesnoszkolna – szanse i zagrożenia” Międzynarodowe Seminarium Naukowe Chełm, 18 X 2010 r.

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 1, 161-165

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**„EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA – SZANSE I ZAGROŻENIA”
MIĘDZYNARODOWE SEMINARIUM NAUKOWE
CHEŁM, 18 X 2010 R.**

BEATA KOMOROWSKA

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie

Minęła dekada od rozpoczęcia wdrażania reformy oświatowej w Polsce wprowadzającej szereg zmian organizacyjnych, dydaktycznych i programowych w różnych typach szkół na wszystkich szczeblach kształcenia. Najbardziej charakterystyczną, znaną wszystkim zmianą, z którą kojarzymy tą reformę, jest wprowadzenie gimnazjum jako nowego ogniwa w strukturze systemu kształcenia. Największe jednak przemiany dokonały się w obrębie kształcenia dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Zmiany te dotyczyły głównie wdrożenia nowej koncepcji pracy – nauczania całościowego, holistycznego, rezygnacji z ocen cyfrowych na rzecz opisowych, wdrażane obecnie obniżenie wieku rozpoczynania obowiązków szkolnego, całkowita zmiana podstawy programowej i wprowadzenie nowych programów wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

Tak znaczące dla funkcjonowania systemu oświaty zmiany budziły i budzą szereg wątpliwości, rodzą się pytania o skuteczność i efektywność wdrażanych zmian, o przyszłość uczniów, wyrasta potrzeba monitorowania i oceny wprowadzania reformy. Mijająca dekada reformującej się szkoły jest czasem pierwszych podsumowań i ocen. W tematykę tą wpisało się seminarium dydaktyczne „Edukacja wczesnoszkolna – szanse i zagrożenia” zorganizowane przez Katedrę Pedagogiki w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Chełmie. Celem seminarium była analiza i interpretacja głównych założeń reformy dotyczących edukacji wczesnoszkolnej w świetle teoretycznych uzasadnień i doświadczeń z praktyki szkolnej, co dało podstawy do oceny wdrażanych zmian oraz poszukiwania nowych twórczych rozwiązań w pracy z dziećmi.

Seminarium odbyło się w dniu 18.10.2010 w murach PWSZ w Chełmie. Aktualna dla reformującej się szkoły tematyka spotkała się z dużym zainteresowaniem adresatów seminarium. W spotkaniu wzięło udział 170 uczestników, w tym głównie dyrektorów i nauczycieli szkół i przedszkoli z Chełma oraz okolic. Seminarium skupiło, wokół tego ważnego dla oświaty tematu, zarówno teoretyków i praktyków, jak

i przedstawiciele nadzoru i organów prowadzących. Stworzyło to szansę wielostronnego spojrzenia na zagadnienia dotyczące współczesnej edukacji wczesnoszkolnej i dyskurs dotyczący możliwości ewentualnych zmian.

Seminarium otworzył J.M. Rektor PWSZ w Chełmie prof. dr hab. Józef Zając.

W pierwszej części spotkania miały miejsce obrady plenarne. Jako pierwsza głos zabrała Pani prof. dr hab. Jolanta Karbowniczek. Na początku swojego wystąpienia podkreśliła, że okres wczesnoszkolny to złoty wiek w rozwoju dziecka charakteryzujący się głównie dużym tempem i możliwościami w rozumieniu otaczającego świata, doskonałą pamięcią a także naturalną tendencją do uczestnictwa w zabawach, dlatego nie wolno go zatracić a należy uczynić wszystko by wykorzystać ten potencjał tkwiący w najmłodszych uczniach. Prof. J. Karbowniczek przedstawiła zmiany jakie reforma wniosła do edukacji wczesnoszkolnej i uzasadniła ich potrzebę. Na podstawie wniosków z badań własnych prowadzonych w 80 szkołach, którymi Autorka objęła 1200 nauczycieli, 2000 rodziców podjęła próbę podsumowania dekady reformy oświatowej w aspekcie kształcenia w klasach I-III. W podsumowaniu stwierdziła, że reforma napotyka na wiele trudności, w tym głównie, ciągle zmiany podstawy programowej, planów i podręczników; duża ilość ustaw, zarządzeń prawnych, w których nauczyciele i rodzice się gubią; nierzadko powrót nauczycieli do lekcji przedmiotowych i oceniania cyfrowego; brak jasno określonej koncepcji wychowania; niewystarczająca baza lokalowa szkół; likwidacja małych wiejskich szkół. Prof. J. Karbowniczek podkreśliła, że nastroje rodziców i nauczycieli wskazują na niepokój oraz niezadowolenie. Postulowała, że należy podjąć skuteczniejszą i efektywniejszą pracę dydaktyczno – wychowawczą w klasach I-III przy ścisłej współpracy z MEN oraz samorządami oraz ujednoczyć system edukacyjny w klasach I-III na terenie całej Polski.

Kolejną prelegentką była dr Jolanta Andrzejewska – prezes OMEP Oddział w Lublinie. Podjęła Ona zagadnienie sześciolatka w szkole jako wyzwania dla teraźniejszości i potrzeby przyszłości. W swojej wypowiedzi próbowała odpowiedzieć na kilka kluczowych dla tego tematu pytań, m.in.: kiedy dziecko jest gotowe do zmiany roli społecznej?; jaka jest wrażliwość sześciolatka na oddziaływania edukacyjne nowej instytucji?; w jakim zakresie dziecko sześciolatek może dostosować się do nowego typu nauczania?; w jakim stopniu zasoby szkoły są dostosowane do dziecka sześciolatek?; w jakim zakresie szkoła nawiązuje do metod i form pracy przedszkola?; w jakim stopniu baza materialna szkoły uwzględnia potrzebę ruchu dziecka sześciolatek?; w jakim zakresie szkoła docenia indywidualne i osobiste zasoby dzieci? Odpowiedź na powyższe pytania nie była prosta i jednoznaczna, niemniej w podsumowaniu dr J. Andrzejewska stwierdziła, że przyszłość sześciolatka w szkole postrzega raczej optymistycznie pod warunkiem uwzględnienia następujących przesłanek: wykorzystanie zasobów szkoły do potrzeb rozwojowych dziecka; dostosowanie form i metod pracy do wieku dziecka; zasady funkcjonowania szkoły zrozumiałe dla dziecka i rodzica, uwzględnianie umiejętności dziecka zdobytych w różnych sytuacjach edukacyjnych; technologia szkoły przyjazna uczniowi.

Kolejne dwa wystąpienia przedstawiały przykłady dobrej praktyki chełmskich placówek oświatowych w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Pani mgr Jądwięa Guzowska z Przedszkola Miejskiego nr 15 w Chełmie przedstawiła przykłady innowacyjnych rozwiązań w tej placówce koncentrując się głównie na doświadczeniach z realizacji programu „Optymistyczne przedszkole”. Zaś Pani mgr Iwona Ceret ze Szkoły Podstawowej nr 11 w Chełmie pokazała doświadczenia dobrej praktyki w zakresie adaptacji dziecka do warunków szkolnych na przykładzie realizacji programu współpracy z przedszkolami „Do szkoły bez lęku”.

Następnie problem sześciolatka w szkole z psychologicznego punktu widzenia zaprezentowała dr Beata Kostrubiec. Do tematu swojego wystąpienia „Im wcześniej tym lepiej dla emocjonalnego i poznawczego rozwoju dziecka w społeczeństwie” dodała znak zapytania, stawiając pytania otwarte co znaczy „lepiej”, czy to jest uczyć się szybciej..., czy efektywniej..., a może bardziej trafnie...? Przedstawiła Ona ujęcie czterech aspektów dojrzałości szkolnej i możliwości ich wspierania. W końcowej konstatacji dr B. Kostrubiec stwierdziła, że pomyślność wcześniej rozpoczętej edukacji jest uzależniona od zrozumienia potrzeb dziecka i jego możliwości rozwojowych.

Dalej w kolejności wystąpiła Pani mgr Kazimiera Rutkowska – st. wizytator KO w Lublinie, która przedstawiła procedurę i efektywność monitorowania wdrażania nowej podstawy programowej. Podkreśliła także różnice pomiędzy podstawą programową z 2002 roku a obecnie obowiązującą oraz przedstawiła warunki jakie muszą być spełnione w edukacji wczesnoszkolnej. Zaprezentowała wyniki badań prowadzonych przez Kuratorium a dotyczących wdrażania nowej podstawy w 43 placówkach, w tym szkołach podstawowych, przedszkolach i oddziałach przedszkolnych z terenu miasta Chełma.

W sesji plenarnej głos w dyskusji zabrał także Zastępca Prezydenta Miasta Chełm, Pan Stanisław Mościcki, który mówił o potrzebie przestrzeni czasowej między jedną a drugą zmianą, reformą, tak by był czas na realizację ich założeń.

Sesję podsumował Kierownik Katedry Pedagogiki PWSZ w Chełmie ks. prof. dr hab. Piotr Mazur. Podzielił się swoimi doświadczeniami z wizyt studyjnych w placówkach oświatowych na terenie państw UE podkreślając, że nasze rodzime placówki na ich tle wypadają bardzo korzystnie i podkreślił, że nie ma się czego wstydić a wręcz przeciwnie należy się chwalić i wciąż pracować nad nowymi kierunkami pozytywnych zmian. Na zakończenie ks. prof. P. Mazur zapewnił o gotowości kontynuacji seminarium w kolejnych latach i otwartości na potrzeby w tym zakresie płynące z placówek oświatowych.

Seminarium uświetnił występ dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 15 w Chełmie.

Uczestnicy po wysłuchaniu wystąpień w sesji plenarnej i krótkiej przerwie kawowej, podczas której toczyły się interesujące rozmowy i swoista wymiana doświadczeń, mieli także możliwość kontynuacji seminarium w 6 różnorodnych tematycznie panelach dyskusyjnych i warsztatowych.

Pierwszą dyskusję panelową koordynowała prof. dr hab. Jolanta Karbowniczek. Tematyka dotyczyła nowej podstawy programowej w edukacji wczesnoszkolnej.

W dyskusji skoncentrowano się na celach edukacyjnych, obszarach edukacji i hierarchii ich wartości oraz kolejności; innowacyjności Podstawy programowej; treściach kształcenia i sposobach ich realizacji. Duże zainteresowanie uczestników wzbudziła tematyka kompetencji dziecka kończącej klasę I i klasę III oraz ocena wybranych programów nauczania.

Kolejna dyskusja, której moderatorem była dr Jolanta Andrzejewska dotyczyła nowej Podstawy programowej w edukacji przedszkolnej. Uczestnicy dyskusji dzielili się swoimi problemami z realizacji jej założeń, poszukiwali odpowiedzi na nurtujące ich pytania w doświadczeniach innych nauczycieli.

Kolejny panel nt. „Rozwój profesjonalny i osobisty nauczyciela” poprowadził Pan mgr Karol Białkowski. Podczas panelu zaproponowano uczestnikom autodiagnostyczne ćwiczenie „koło życia”, umożliwiające zbadanie poziomu zadowolenia z życia w obszarach osobistym i emocjonalnym oraz zawodowym. W wyniku wglądu uczestników – podczas dyskusji okazało się, że nauczyciele w dużej mierze są zadowoleni z kariery zawodowej, wynagrodzenie w tym obszarze jest dla nich deficytem pełnej satysfakcji. Obecni na panelu nauczyciele wysoko ocenili swoją kondycję emocjonalną i relacje rodzinne podkreślając świadomość zaniedbań wynikających z dużej ilości obowiązków. W trakcie rozmowy o potrzebach rozwojowych nauczyciela, najważniejszym i najbardziej „zaniedbanym” elementem „koła życia” okazał się rozwój osobisty. Ustalono, że chodzi o trudność w „zadbaniu o siebie”, czego deklarowaną przyczyną jest brak czasu wolnego. Dookreślono, że nauczyciel „pracuje sobą”, dlatego ważne jest dbanie o „higienę psychiczną” – wzmacnianie się, poprzez rozwój osobisty. Samorealizacja poprzez aktywność „poza zawodową”: kulturalną, sportową, dążenie do realizacji marzeń i „powrót do zaniedbanych pasji” jest warunkiem spełniania się, nauczyciela. Zauważono jednocześnie duże potrzeby nauczycieli do samorealizacji i podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych – nie tylko podczas szkoleń metodycznych dla nauczycieli, ale także podczas warsztatów rozwojowych dotyczących podnoszenia kompetencji interpersonalnych i intrapsychicznych.

Jeszcze inną tematykę podjęły Panie dr Aneta Paszkiewicz, mgr Małgorzata Kwiecińska i mgr Agata Kwiecińska – Nowosad, które zaproponowały panel dyskusyjny dotyczący pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Panel skierowany do nauczycieli i wychowawców miał za zadanie uczulić ich na potrzeby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, jak również przygotować na nadchodzące wkrótce zmiany systemowe w zakresie kształcenia i wychowania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych proponowane przez MEN.

Kolejna propozycja panelowa zatytułowana „Zabawa metodą wspierania aktywności ucznia w edukacji wczesnoszkolnej” miała charakter warsztatów. Prowadzące warsztaty Panie mgr Iwona Oleksa i mgr Monika Kalinowska zapoznały uczestników z celami i zadaniami pedagogiki cyrku oraz jej wpływem na integralne wychowanie dziecka w młodszym wieku szkolnym. Odbyła się prezentacja sprzętu cyrkowego, omówiono sposób jego wykorzystania w pracy z małym dzieckiem. W części

praktycznej warsztatów nauczyciele nabyli umiejętność posługiwania się talerzem cyrkowym oraz żonglowania trzema chustkami, a także mieli możliwość nauczenia się podstawowych technik cyrkowych na diablo, flowersticku, wstążce oraz żonglowania piłeczkami, obręczami i maczugami. Zajęcia zostały zakończone emisją materiału filmowego dotyczącego efektów pracy metodą pedagogiki cyrku w edukacji wczesnoszkolnej.

Jeszcze inną tematykę zaproponowali Państwo mgr Agata Szabała – Walczuk i mgr Augustyn Okoński w panelu nt. „Kreatywność i motywacja w pracy nauczyciela”. Przeprowadzono tu dyskusję na temat roli nauczyciela w kształtowaniu postaw kreatywnych wśród uczniów i sztuki motywacji. Nauczyciele mieli okazję ocenić swój poziom kreatywnego myślenia, poznać czynniki wpływające na rozbudzanie i ograniczanie zdolności twórczych. Dyskutowali na temat sztuki motywacji oraz poszukiwali obszarów swojego działania, na które mogą wpływać podnosząc poziom motywacji do pracy.

Uczestnicy seminarium wyrazili potrzebę realizacji tego typu inicjatyw, zobowiązali się zgłaszać do organizatorów tematy, które w sposób szczególny budzą ich niepokój, rodzą problemy czy kontrowersje, nowe pytania, na które trudno znaleźć jednoznaczną odpowiedź. Miejmy nadzieję, że ta obustronna gotowość do współpracy i interdyscyplinarnej dyskusji zaowocuje kolejnymi spotkaniami penetrującymi wciąż nowe obszary reformującej się szkoły.